

הגאון רבי חנוך דוב פרווא זצ"ל

הערות קצרות בשמעתתא רשילוח הקן*

דף קלח: רש"י ד"ה שהרג את הנפש, ואח"כ מרד ונמצא בקן. הנה בגמ' (בבא קמא דף מב:) פליגי ר' יהודה ורבנן דלר' יהודה שור שנגח ואח"כ הפקירו הרי הוא פטור מן המיתה, ולרבנן אפי' שור הפקר שנגח חייב מיתה, ואם כן יש להבין אמאי דקדק רש"י בסוגיין וכתב שעוף טהור שהרג את הנפש דפטור משלוח משום שאתה מצווה להביאו לבית דין, מיירי שהרג את הנפש ואח"כ מרד, דבשעה שהרג את הנפש עדיין לא מרד ולא היה של הפקר, והלא לר' יהודה אם נעשה הפקר לאחר שהרג הרי הוא פטור ממיתה, ולרבנן אף אם היה של הפקר בשעה שהרג הרי הוא עדיין חייב מיתה.**

ברש"י (דף קלט. ד"ה איחייב לי' בשילוח) בא"ד כתב מוקדשים אין כיסוי הדם נוהג בהם משום שחיטה שאינה ראוי' שאסורים בהנאה. והנה במשנה (לעיל דף פג:) כיסוי הדם נוהג בחולין אבל לא במוקדשין, ובגמ' שם איפלגי בה אמוראי דרב יוסף אמר שהטעם בזה הוא משום דסבירא לן כר' שמעון דשחיטה שאינה ראוי' לא שמה שחיטה ומוקדשים הרי אסורים בהנאה הם, ומר בר רב אשי יליף לה מקרא דכתיב לענין כיסוי הדם חיה או עוף וילפינן מה חיה אינה קדוש אף עוף אינו קדוש, ולכאורה פשטות הגמרא בסוגיין אזיל בטעמי' דמר בר רב אשי שנתמעטו מוקדשים מכיסוי הדם משום שאינו קדוש, ולפי זה יש להבין למה רש"י נקט לי' להך טעמא דרב יוסף דשחיטה שאינה ראוי' היא ושחיטה שאינה ראוי' לא שמה שחיטה.

בגמ' (שם דף קלט.) דתניא ר' יוחנן בן יוסף אומר הקדיש חי' ואח"כ שחטה פטור מלכסות, שחטה ואח"כ הקדישה חייב לכסות שכבר נתחייב בכיסוי קודם שיבוא לידי הקדש. וברמב"ם (פרק י"ד מהל' שחיטה הל' ג') שחט חי' ועוף ואח"כ הקדישן או הקדיש את הדם חייב לכסות, הרי שהרמב"ם מוסיף עוד דלא רק אם אחר השחיטה הקדיש את החי' או את העוף, אלא הוא הדין נמי אם רק הקדיש את הדם הרי הוא חייב לכסות, ובכסף משנה שם מביא מהתוספתא (מס' חולין פרק ו' ברייתא ב') דאף זה הוא משום שכבר נתחייב בכיסוי קודם שיבוא לידי הקדש.

תוס' (שם דף קלט.) ד"ה כיון דמרדו פקעה קדושתיהו, שמעינן מהכא דאווזין ותרנגולים של חולין שמרדו בבעליהן והלכו להן הוו הפקר והמחזיק בהם זכה, דהא הכא היינו טעמא כיון דמרדו הוו הפקר וחייבין בשילוח. ובמהרש"א דקדק למה הוכיחו התוס' רק מרב, טפי הוה להו לאוכוחי הכי בפשיטות לכולי עלמא

* הגהות אלו נעתיקו מגליון הש"ס של רבינו זצ"ל - עס תוספת ציבור - ע"י נכדו הרב יחזקאל פרידמאן, למדן.

** וכן הקשה המחזיק איש (חרי"ם נ"ק סי' ג' ס"ק ע"ז) נשם אביו, וכן הקשה גם המנחת חינוך (מלוא תקמ"ה) בקיבור. (המשפחה)

דמוקמינן מתני' במקדיש ומרדו שבחולין בכה"ג חייב בשילוח. ולכאורה יש לומר שהוכחה זו של התוס' היא אף לשמואל, שהרי שמואל רק פליג על רב משום שהוא סובר דכל היכא דאיתיה בבי גזא דרחמנא איתא, ולכן אף אם מרדו עדיין הווי של הקדש ופטורין משילוח, אבל בעיקר הדין של התוס' באוויזין ותרנגולים של חולין שמרדו בבעליהן והלכו להן הווי הפקר והמחזיק בהם זכה אף שמואל מודה, שהרי לא שייך סברתו כאן דכל היכא דאיתיה בבי גזא דרחמנא איתא.

רש"י ר"ה שור זה עלי עולה, בס"ד וכן בבית לבדק הבית למוכרו להביא דמיו ליד הגזבר. הנה התוס' (בד"ה לפי שמצינו) פירשו דבהאומר הרי עלי אע"ג דבהקדש גופי' חייב באחריותו, כיון שנתחלל אינו חייב באחריות המעות, וכן פירש רש"י לקמן בסוף העמוד (ר"ה לפי שמצינו) דאף באומר הרי עלי כיון שנתחלל ההקדש על מעות אינו חייב באחריות המעות, ואם כן צ"ע למה כאן כתב רש"י שאחריותו באומר הרי עלי הוא להביא דמיו ליד הגזבר. עוד יש להבין אמאי אין הגמרא מקשה מהך ברייתא דלקמן דר' נתן על ריש לקיש, שהרי ריש לקיש סובר דאף באומר הרי עלי אם נגנב או נאבד אינו חייב באחריותו אפי' בהקדש גופי', ואילו בברייתא דר' נתן בסוף העמוד מבואר דרק אם חללו על הדמים הוא שאינו חייב באחריותו אם נגנב או נאבד.

תשובות

הגאון רבי חנוך דוב פדווא זצ"ל
גאב"ד לונדון, ובעל שו"ת חשב האפור

ברין צביעה בשבת לצורך חולה

יום ה', כ' מנ"א תשל"ז לפ"ק פה לונדון תע"א

לכב' ידידי הרב הגאון המפורסם מר"ה יצחק טובי' ווייס שליט"א.

אחרשה"ט. יקרתו הגיעני, ובדבר אשר כת"ה חוקר באיש אשר סוכל ממחלת הצוקער וצריך לבדוק לפני אכילתו את גובה הצוקער למען ידע איך להתנהג, ויש לפניו שתי דרכים איך לעשות הבריקה, והיינו להפיל טבלי' להשתן שלו, ועי"ז המים רותחים ומשתנים במראיתם, ואם המים נעשים אדומים הרי זה סימן שגברה המחלה ואם נעשים כחול (בלוי) הוי מצוב טוב. ויש גם דרך אחרת, והיינו לתת לתוך השתן מין נייר מיוחד, ואם הנייר נעשה אדום סימן שגברה המחלה, ואם לאו לא גברה המחלה, אכן בדיקה הראשונה יותר מדויקת ויותר מועילה. והשאלה מה לעשות אם יש צורך לעשות בדיקה כזו בשבת.

ולדעת כת"ה, יש בשתי הדרכים הנזכרים משום צביעה, ואולי צביעה זו גם מלאכה דאורייתא כי זה דרך צביעה לפי מצבו, ואולי גם מלאכה הצריכה